

บทที่ ๔

การวิเคราะห์หลักสูตรและแบบเรียนประวัติศาสตร์

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรคืออะไร หรือหมายถึงอะไร ความหมายสำคัญในเรื่องนี้แม้จะมีผู้เขียนแสดงทัศนะ และให้ความหมายไว้มากมายในที่ต่างๆกัน แต่ก็ยังมีผู้ไม่เข้าใจหรือเข้าใจคลุมเคลือมากบุคคลดังกล่าวรวมทั้งผู้ที่มิอาชีพครู และอยู่ในวงการศึกษาด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการกำหนดที่นิฐานความเข้าใจเรื่องนี้ เป็นเบื้องต้นจึงขอ นำความหมายซึ่งเป็นแนวความคิดของนักการศึกษา มากกล่าวไว้ดังนี้

ดร. อ่างอิง บัวศรี ได้ให้ความหมายไว้ว่า "หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทุกอย่างที่โรงเรียน จัดให้แก่ นักเรียน" ^๑

ดร. เอกวิทย์ ฌ อกลาง ให้ความหมายว่า "หลักสูตรหมายถึงประมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัด ให้เด็กได้เรียน เนื้อหาวิชา ทัศนคติ แบบพฤติกรรม กิจวัตร ฯลฯ เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็เป็นประสบการณ์ที่ ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก ถือว่าเป็นหลักสูตรทั้งสิ้น"^๒

สำหรับ กมล สุดประเสริฐ ได้ให้ความเห็นว่า "หลักสูตรมิได้หมายความแต่เพียงหนังสือหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น แต่ยังมีความหมายถึงกิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมถึง การสอนของครูต่อนักเรียนด้วย"^๓

จากรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ของกระทรวงศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ ที่พิมพ์เผยแพร่ เมื่อ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๗ ได้ให้ความหมายว่า "หลักสูตรคือการกระทำอย่างมีระบบ เพื่อที่จะให้มีผลต่อพฤติกรรม ของนักเรียน เพราะฉะนั้นหลักสูตรจึงประกอบด้วยประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียนนั้นๆ"^๔

ส่วนผลการวิจัย เรื่อง "แนวคิดและความเห็นเรื่องความหมายของหลักสูตร" ของคณะนิสิตบัณฑิต วิทยาลัย แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ พอสรุปสาระสำคัญของแนวคิดจากกลุ่มต่างๆได้ ดังนี้ ^๕

๑. อ่างอิง, สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ ๒๕๑๘) หน้า ๓
๒. เล่มเดียวกันหน้าเดียวกัน
๓. กมล สุดประเสริฐ, ศูนย์ศึกษา, (เล่มที่ ๒ ปีที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖) หน้า ๒๐
๔. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๐๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๗) หน้า ๑๑
๕. อ่างอิง, สุมิตร คุณานุกร, เล่มเดียวกัน, หน้า ๔

๑. กลุ่มครูอาจารย์ ๗๗.๔๒% เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือ เครื่องกำหนดระดับและทิศทางให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ"

๒. กลุ่มศึกษานิเทศก์ ๗๗.๘๘ % . เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลาย ที่มีอยู่ทั้งในและนอกหลักสูตรซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาทุกด้าน"

๓. กลุ่มหัวหน้าสถานศึกษา ๗๘.๒๖ % . เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความหมายที่ว่า "หลักสูตรคือประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดขึ้นในและนอกห้องเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน"

๔. กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ๘๗.๐๔% . เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือโอกาสในการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้"

๕. กลุ่มนิสิตนักเรียน ๘๑.๕๐% . เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือการจัดเตรียมระบบของจำนวนวิชาที่เหมาะสมกับกลุ่มของเด็ก"

๖. กลุ่มประชาชน ๘๐.% . เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความหมายที่ว่า "หลักสูตรคือการกำหนดวิชาให้แก่ผู้เรียนในระดับต่างๆ ตั้งแต่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย"

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรคือ "กระบวนการจัดประสบการณ์ความรู้อย่างมีระบบ โดยมุ่งให้ปะทะ (interaction) เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปตามแนวทางการมุ่งหมายของปรัชญาการศึกษา ของโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติเป็นส่วนรวม กับยังอาจรวมไปถึงขั้นการติดตามผลและประเมินผล (Follow up & Evaluation) ด้วย"

สำหรับประเทศไทย คำว่าหลักสูตรมีความหมายแต่เพียงเนื้อหาที่ใช้สอน (The Content of Instruction) โดยแยกกิจกรรม (Activities)วิธีการสอน(method of teaching) การจัดและประเมินผล (Measure & Evaluation) ซึ่งเป็นประสบการณ์ (Experience) สำหรับผู้เรียนไว้ต่างหาก ซึ่ง Henry C. Morrison⁶ ก็มีความเห็นเช่นนี้โดยให้คำนิยามไว้ว่า "หลักสูตรคือเนื้อหาที่ใช้สอนโดยไม่ระบุแนวทางหรือวิธีสอนแต่อย่างใดไว้"(The content of instruction without reference to instructional way or means)

กระสวนและโครงสร้างของหลักสูตร

โดยทั่วไปกระสวนและโครงสร้างของหลักสูตร (Pattern & Structure of Curriculum) ประกอบด้วย

---

๖. Henry C. Morrison The Curriculum of the Common School, (Chicago University of Chicago Press, 1940 p 58

๑. จุดมุ่งหมาย (Goal) หมายถึง เป้าประสงค์หรือความมุ่งหวังเป็นส่วนรวมในการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียน เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามแนวปรัชญาการศึกษาและอุดมการณ์แห่งรัฐ
๒. เนื้อหา (Content) หมายถึง ขอบเขตของเนื้อ เรื่องของแต่ละวิชาที่จะต้องทำการสอน (course content) ซึ่งครูผู้สอนจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำประมวลการสอน (Syllabus) or Course of Study)ต่อไป
๓. อัตราเวลาเรียน แบ่งเป็นจำนวน Periods (คาบละ ๕๐ นาที) หรือ ๑ ชั่วโมง
๔. กิจกรรม (Activities) หมายถึง ประมวลการกระทำของนักเรียนและครู เพื่อประกอบกระบวนการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มักจะนำไปกล่าวไว้ในขั้นที่ทำการสอนหรือปัจจุบัน เรียก แผนการสอน (Teaching Plan)
๕. ประสบการณ์ (Experience) หมายถึง ทุกสิ่งที่ครูจัดให้หรือแนะแนวทาง (guideline) ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า เขาเองทั้งนี้ก็เพื่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ
๖. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนภายหลังการเรียนรู้อาจทำได้โดยอาศัยระบบ (System) และเครื่องมือซึ่งได้แก่แบบทดสอบ, การปฏิบัติการสังเกต การแปลงคะแนนเป็น T-Score และการตัดเกรดโดยอาศัยความรู้ทางสถิติศาสตร์ (Statistics) เป็นต้น
๗. อื่นๆ เช่น
  ๑. สื่อการสอน (Instructional Media and Materials) ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกชนิดที่ครูเลือกใช้ เป็นสิ่งนำผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectivity) เช่น แบบเรียน (Text book) ประมวลการสอน (Syllabus) คู่มือครู (handbook) ขั้นที่ทำการสอน (Lesson plan) โสตทัศนอุปกรณ์ (A.V. Aid) และวัสดุการสอนอื่นๆ

หมายรวมไปถึงกระบวนการ (Process) ซึ่งได้แก่กระบวนการสอนทุกอย่างวิธีสอน กลวิธีหรือเทคนิคกิจกรรมเสริมหลักสูตร และอื่นๆ ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (Educational Goals) นั่นเอง

ที่มาของหลักสูตร

ฐานที่มาของหลักสูตรโดยทั่วไป ได้แก่

  ๑. ฐานทางปรัชญา (Philosophical base)
  ๒. ฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical base)

๓. ฐานทางการศึกษา (Educational base)
๔. ฐานทางจิตวิทยา (Psychological base)
๕. ฐานทางสังคม (Social base)
๖. ฐานทางการเมือง (Political base)
๗. ฐานทางเศรษฐกิจ (Economic base)

สำหรับองค์ประกอบอื่นๆที่ต้องคำนึงถึงในขณะพิจารณาจุดประสงค์และแนวทางของหลักสูตร

ก็คือ

- แผนนโยบายแห่งรัฐ
- ลักษณะและท่าทีของผู้นำแห่งรัฐ
- นิสัยและบุคลิกภาพของพลเมือง
- ความต้องการของชาติ
- ความเข้มแข็งของชาติ
- ทรัพยากรของประเทศ
- International Pressure

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๐

หมวดวิชาสังคมศึกษา

เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๔ ชั่วโมง

จุดประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัยของสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๒. เพื่อให้มีความรักชาติไทย มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งในผลงานอันดีเด่นของคนไทย และรู้จักดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช เอกลักษณ์ วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของชาติไทย ตลอดจนนิยมและใช้ผลิตผลของคนไทย
๓. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณธรรมประจำใจในการดำรงชีวิต และคุณสมบัติต่างๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

๔. เพื่อเสริมสร้างให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนา สร้างสรรค์ และแก้ปัญหาต่างๆ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยอาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์ และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญ

๕. เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในสังคมภายในประเทศและในโลกสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน และสังคมภายในประเทศในโลก

หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๐

ก. จุดประสงค์

๑. เพื่อให้เกิดความรือชาติ รักผืนแผ่นดินไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เข้าใจเหตุการณ์ผลงานและความคิดที่มีคุณค่าของบรรพบุรุษไทยเกี่ยวกับการสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น ตลอดจนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระประมุขแต่ละสมัยที่สามารถพัฒนาชาติให้อยู่รอดตลอดจนถึงปัจจุบัน

๒. เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญ ภาคภูมิใจ และนิยมในเอกลักษณ์ของชาติไทย อันมีระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเห็นคุณค่าและรับผิดชอบในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษไทยได้สะสมไว้

๓. เพื่อให้สามารถนำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาตนเองและสังคมในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนเป็นผู้มีวิจรรณาญาณอันสุขุมรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลคุณธรรมและสันติวิธี

๔. เพื่อให้สามารถแสวงหาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ได้

๕. เพื่อให้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ม.ศ. ๑	ม.ศ. ๒	ม.ศ. ๓
๑. อาณาจักรน่านเจ้าและการอพยพมาตั้งอาณาจักรในแหลมทอง	๑. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา	๑. เหตุการณ์สำคัญสมัยกรุงธนบุรี
๒. อาณาจักรสุโขทัย	๑.๑ การสถาปนากรุงศรีอยุธยา	๑. ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ให้เรียนตามหัวข้อต่อไปนี้
ให้เรียนตามหัวข้อต่อไปนี้	๑.๒ ความเจริญทางห้านต่างๆ	๒.๑ การสถาปนากรุงรัตนโก-
๒.๑ การสถาปนาอาณาจักร	- การปกครอง	สินทร์
๒.๒ ความเจริญในด้าน	- เศรษฐกิจ	๒.๒ ความเจริญทางด้านต่างๆ
	- สังคมและการศึกษา	

ม.ศ. ๑	ม.ศ.๒	ม.ศ๓
<ul style="list-style-type: none"> - การปกครอง - เศรษฐกิจ - สังคมและการศึกษา - ศาสนา วัฒนธรรม - ศิลปะ วรรณกรรม <p>๒.๓ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ</p> <p>๓. ประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อนบ้าน เรียนเฉพาะลาว เขมร พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตามหัวข้อต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมา - ความเจริญทางวัฒนธรรมและสังคม - ความสัมพันธ์กับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา วัฒนธรรม - ศิลปะ วรรณกรรม <p>๑.๓ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ</p> <p>๑.๓.๑ ความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชีย</p> <p>๑.๓.๒ ความสัมพันธ์กับประเทศในยุโรป</p> <p>๒. ประวัติศาสตร์ของจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ให้เรียนตามหัวข้อต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมา - ความเจริญทางวัฒนธรรมและสังคม - ความสัมพันธ์กับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน - เศรษฐกิจ - สังคมและการศึกษา - ศาสนา วัฒนธรรม - ศิลปะ วรรณกรรม - ศิลปวัตถุที่สำคัญ - ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย <p>๑. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ</p> <p>๓.๑ การทูต การค้า การแลกเปลี่ยน</p> <p>๓.๒ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุของสงคราม - ประเทศที่เข้าร่วมสงคราม - ประเทศที่เข้าร่วมสงคราม - การเข้าร่วมสงครามของไทย และผลที่ได้รับ - ผลของสงคราม

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๐

หมวดวิชาสังคมศึกษา

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม
๒. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถวิเคราะห์ความเป็นมาในอดีต และปัจจุบันทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง ซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์
๓. เพื่อให้เข้าใจและเชื่อมโยงการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เห็นคุณค่าและอำรงรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม
๔. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม เคารพและรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นภายในกรอบของกฎหมาย ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี
๕. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ ขยันอดทน ประหยัด มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนมีเจตนาที่ดีต่อคุณค่าทางจริยธรรม
๖. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับการผลิต การบริโภค และการจัดใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
๗. เพื่อให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๐

ก. จุดประสงค์

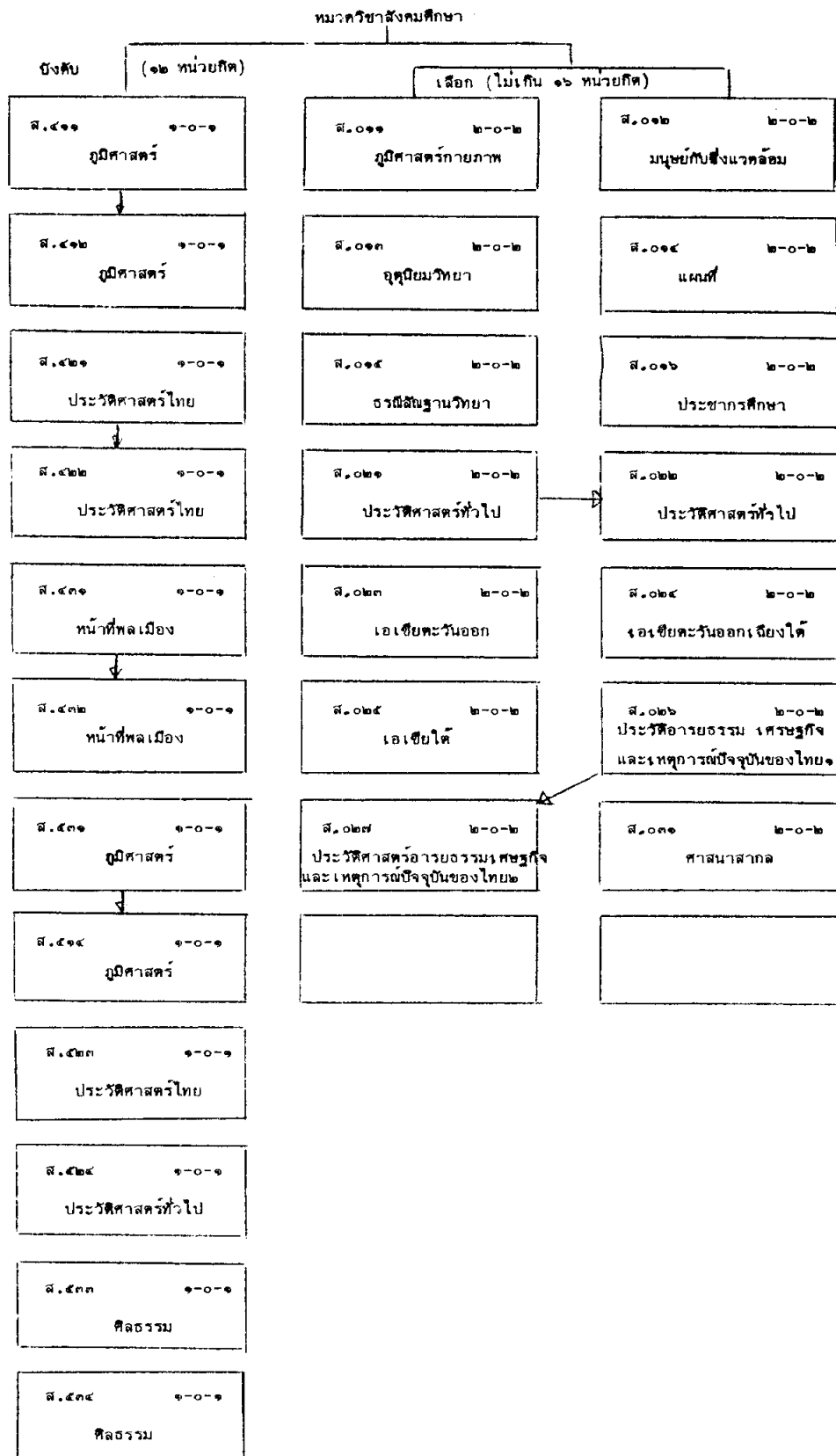
๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความเจริญของโลกปัจจุบัน ซึ่งได้รับมรดกทางอารยธรรมและความก้าวหน้ามาจากอดีต
๒. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถวิเคราะห์ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันในแง่ของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์ของชาตินั้น
๓. เพื่อให้เกิดความภูมิใจในวีรกรรมที่บรรพบุรุษไทย ได้กระทำไว้ในอดีต เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนรู้จักเสียสละและรู้จักหน้าที่
๔. เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เกิดความภาคภูมิใจ และต้องการธำรงรักษาไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป
๕. เพื่อให้มีความรู้อย่างกว้างขวางสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตให้เชื่อมโยงมาถึงเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันได้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันจะนำไปสู่การดำรงอยู่ในสังคมด้วยดี
๖. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ อันจะเป็นทางนำไปสู่สันติภาพถาวร

ข. คำอธิบายรายวิชา

วิชาบังคับ

- ส ๔๒๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๑ - ๐ - ๑
- ความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีจนถึงปัจจุบัน ในด้านการปกครอง การเศรษฐกิจ การศึกษา บุคคลสำคัญและวีรกรรม
- ส ๔๒๒ ประวัติศาสตร์ไทย ๑ - ๐ - ๑
- ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีถึงปัจจุบัน ในด้านศาสนา วัฒนธรรม ศิลปกรรม และความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
- ส ๔๒๓ ประวัติศาสตร์ทั่วไป ๑ - ๐ - ๑
- ความหมายของประวัติศาสตร์ การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ การปฏิวัติ อุตสาหกรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๔
- ส ๔๒๔ ประวัติศาสตร์ทั่วไป ๑ - ๐ - ๑
- สงครามโลกครั้งที่ ๒ องค์การสหประชาชาติ

วิชาเลือก

ส ๐๒๑ ประวัติศาสตร์ทั่วไป

๒ - ๐ - ๒

มนุษย์และการจำแนกชาติพันธุ์ อารยธรรมยุคแรกของชาติต่างๆ คืออียิปต์ เมโสโปเตเมีย และดินแดนใกล้เคียง อินเดีย จีน กรีก โรมัน

ส ๐๒๒ ประวัติศาสตร์ทั่วไป

๒ - ๐ - ๒

การสำรวจทางทะเลและการพบดินแดนใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ การแสวงหาอาณานิคม การตั้งถิ่นฐานในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และความเจริญจนถึงปัจจุบัน ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาจนถึงสงครามกลางเมืองการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส และผลของการปฏิวัติ

ส ๐๒๓ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑ - ๐ - ๑

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อารยธรรมและวัฒนธรรมภูมิภาค ชาติพันธุ์ ภาษา อาชีพ ประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี มองโกเลีย ในแง่ของกำเนิดอารยธรรม ความเชื่อ สถาบันการเมือง ระบบเศรษฐกิจและสังคม โครงสร้างของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระบบการศึกษา ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การยึดครองของต่างประเทศ

ส ๐๒๔ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑ - ๐ - ๑

ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การเกษตรกรรม ทรัพยากรแร่ธาตุ ประวัติศาสตร์สมัยเริ่มแรก ประชากร การติดต่อกับยุโรป ปัญหาและอนาคตของประเทศที่เกิดใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประวัติศาสตร์ของประเทศพม่า สหพันธ์มาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา เวียดนาม ในแง่ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ประชากร อารยธรรม และวัฒนธรรม สภาพสังคมและเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศ การปกครอง ภาษา ศาสนา

ส. ๐๒๕ เอเชียใต้

๑ - ๐ - ๑

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอเชียใต้ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชาติพันธุ์ ภาษา อาชีพ ประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ ในเอเชียใต้ ในแง่กำเนิดอารยธรรม ความเชื่อสถาบันการเมือง ระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ระบบการศึกษา ความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก การยึดครองของต่างประเทศ การได้เอกราชและสภาพปัจจุบัน โดยเน้นประเทศอินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ และศรีลังกา

ส. ๐๒๖ ประวัติอารยธรรม เศรษฐกิจและเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย

๑ - ๒ - ๐ - ๒

ประวัติศาสตร์ไทยอย่างสังเขป ประวัติการปกครองของไทย ความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศต่างๆ อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรม และวิทยาการต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย ความรู้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศไทย อาชีพที่สำคัญของแต่ละภาค แหล่งผลิตสินค้าทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

ส. ๐๒๗ ประวัติอารยธรรม เศรษฐกิจและเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย ๒ ๒ - ๐ - ๒

ประวัติศาสตร์การประดิษฐ์พระพุทธรูปอย่างสังเขป ประวัติความสำคัญของวัด และการปฏิบัติตนเมื่อเข้าใจบริเวณวัด วัฒนธรรมและประเพณีบ้านของไทย ประวัติความสำคัญของสถานที่ที่น่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยว ข้าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และข้าวทั่วไป

เวลาเรียน วิชา ๑ หน่วยกิต (๑-๐-๑) เรียน ๑ Period/สัปดาห์) ส่วนวิชา ๒ หน่วยกิต (๒-๐-๒)

เรียน ๒ Periods /๑ สัปดาห์

วิเคราะห์หลักสูตรทำไมหรือเพื่ออะไร?

การวิเคราะห์หลักสูตร (Analysis of Curriculum) หมายถึงการพิจารณาแยกแยะโครงสร้าง (Structure) ของหลักสูตร เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบอันแท้จริงของหลักสูตรว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้าง มีขอบเขตและหน้าที่หรือความสำคัญเพียงใดแค่ไหน ตลอดจนมีความเกี่ยวพัน (Link) ต่อกันอย่างไร สำหรับแนวทางในการวิเคราะห์โดยทั่วไปยึดหลักการพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ๓ ประการ คือ

๑. พิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตร (Goal)
๒. พิจารณาเนื้อหาของหลักสูตร (Content)
๓. พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์และ เนื้อหาของหลักสูตร

สำหรับจุดประสงค์หรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิเคราะห์หลักสูตรมีดังต่อไปนี้ คือ

๑. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในจุดหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) ของหลักสูตรอย่างแท้จริง
๒. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับ

คดียุทธศาสตร์และปรัชญาของรัฐ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

๓. เพื่อให้ทราบขอบเขตเนื้อหาของแต่ละวิชา
๔. เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือบรรทัดฐานในการกำหนดกระบวนการเรียนการสอนของแต่ละวิชา
๕. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างวิชาในหลักสูตรแบบสัมพันธ์ (Correlated Curriculum)
๖. เพื่อการจัดหา เนื้อหาและประสบการณ์สำหรับผู้เรียนให้ เป็นไปตามหลักสูตร แต่ยืดหยุ่น

(flexibility) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนชุมชน และคำนึงถึงสภาพการณ์ของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่งมีความแตกต่างกัน

๗. เพื่อให้สามารถเลือกเห็นวิธีสอน เทคนิค หรือกลวิธี การสอน (Instructional Strategy)

เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ เนื้อหาและความพร้อมของผู้เรียน

๘. เพื่อให้สามารถพิจารณาเลือกสื่อการสอน (Instructional Media and Material) ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน
๙. เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบขอบเขต (Scope)เค้าโครง (Outline) และรายละเอียด (details) ของรายวิชาที่ตนจะเรียน อันอาจใช้เป็นแนวทางในการเตรียมตัวล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียนและสามารถเรียนได้เป็นอย่างดี
๑๐. เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางและวิธีการวัดผลและประเมินผล (Measure : & Evaluation) การเรียนการสอนล่วงหน้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนให้มีความเข้าใจตรงกัน เป็นเบื้องต้น ระบบการวัดและประเมินผลจึงจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
๑๑. เพื่อให้สามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงข้อบกพร่องในการดำเนินการตามกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำได้โดยการสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching)และการนำวิธีการใหม่ๆหรือนวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) เข้ามาใช้เป็นต้น
- ลำดับขั้นของการวิเคราะห์และใช้หลักสูตร
๑. ศึกษาและพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตรอย่างกว้าง
  ๒. แยกแยะองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็นส่วนๆ (part) ซึ่งได้แก่
    - ๒.๑ จุดประสงค์
    - ๒.๒ เนื้อหา
    - ๒.๓ อื่นๆ ได้แก่ อัตราเวลาเรียน จำนวนหน่วยกิต และข้อบังคับการเลือกวิชา เป็นต้น
  ๓. ทำความเข้าใจในจุดประสงค์อย่างถ่องแท้ และจะต้องระลึกเสมอว่า จุดประสงค์ (Goal) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (Main Factor) ของหลักสูตร เพราะขึ้นตัวกำหนดแนวหรือทิศทางของส่วนที่สองคือเนื้อหา (Content) และควรจะต้องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสองด้วย
    ๔. ศึกษาเนื้อหาเพื่อให้ทราบรายละเอียดและขอบเขต และแนวทาง
    ๕. ศึกษารายละเอียดอื่นๆ ได้แก่
      - ๕.๑ อัตราเวลาเรียน ๑ สัปดาห์
      - ๕.๒ จำนวนหน่วยกิต
      - ๕.๓ ลักษณะของวิชา (วิชาบังคับ/วิชาเลือก)
      - ๕.๔ ข้อบังคับ (หรือข้อแนะนำ) การเลือกวิชา เช่นต้องผ่านวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายวิชามาแล้วจึงจะเลือกได้

๖. จัดวางและทำโครงการสอน (Teaching plan)
๗. ทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร (เนื้อหา) เป็นรายวิชา
๘. กำหนดกระบวนการเรียนการสอนและแนวทางการวัดประสิทธิผลของแต่ละวิชา ซึ่งประ

กอบด้วย

- ๘.๑ กำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic)
- ๘.๒ กำหนดหัวข้อเรื่องย่อย (Sub topic)
- ๘.๓ กำหนดมโนทัศน์ (Concept)
- ๘.๔ กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectivity)
- ๘.๕ เลือกหาเนื้อหาและรายละเอียดที่จะสอน
- ๘.๖ เลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ๘.๗ เลือกสื่อการเรียนการสอน
  - กระบวนการ (Process)
  - วัสดุการสอน (Materials)
- ๘.๘ กำหนดแนวทางและเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
๙. จัดทำชุดการสอน (Instructional Package)
๑๐. การนำไปปฏิบัติการสอนจริง
๑๑. ติดตามผล (Follow - up) เพื่อการแก้ไข ปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนต่อไป

หลักและวิธีการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

ขั้นที่ ๑ เลือกเนื้อหา (รายวิชา) ที่จะทำการวิเคราะห์แล้วดำเนินการต่อไปคือ

- ๑.๑ กำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic)
- ๑.๒ กำหนดหัวข้อเรื่องย่อย (Sub Topic)

ขั้นที่ ๒ กำหนดรูปแบบตาราง โดยแบ่งโครงสร้างของตารางออกเป็น ๔ ส่วน (Parts) ที่

สำคัญประกอบด้วย

- ๒.๑ หัวข้อที่
- ๒.๒ เนื้อหา
- ๒.๓ พฤติกรรม
- ๒.๔ เกณฑ์

สำหรับส่วนที่เป็นพฤติกรรมจำแนกย่อยออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๒.๓.๑ ด้านความรู้และสติปัญญา (Cognitive Domain) แยกเป็น

- ข้อเท็จจริง
- มโนทัศน์ (Concepts)
- สรุปเนื้อหาสาระที่สำคัญได้
- การตีความ
- การเปรียบเทียบ
- การวิเคราะห์
- การสังเคราะห์
- การประเมินค่า

๒.๓.๒ ด้านความรู้สึกรีกนึกคิดทางอารมณ์

- ความสนใจและการเอาใจใส่
- ความซาบซึ้งและศรัทธา
- ความรับผิดชอบต่อตนและสังคม

๒.๓.๓ ด้านทักษะและการฝึกปฏิบัติ

- การแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์และอภิปราย
- การแก้ปัญหา
- การนำไปใช้

ขั้นที่ ๓ ลงหัว ข้อเรื่อง (Topic) และหัวข้อเรื่องย่อย (Sub Topic) ในช่วงเนื้อหา
จำแนกตามช่อง "หัวข้อที่"

ขั้นที่ ๔ ใช้วิธีการวิเคราะห์ (Critical Method) และหลักการสำคัญคือการพิจารณา
ไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์ (Criticism) ความสำคัญของแต่ละเนื้อหาโดยถือตามจุดประสงค์ของหลัก
สูตรที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดมากหรือน้อยภายหลังการเรียนรู้ตามลำดับ โดยกำหนด
ลงไว้ในช่องเกณฑ์เป็นร้อยละ เช่นในรายวิชา ส ๔๒๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๑ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย ตามหลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๒๐ อาจจำแนกเกณฑ์เพื่อการวิเคราะห์ได้ดังนี้

หัวข้อที่	เนื้อหา	เกณฑ์%
๑	ความสำคัญของประวัติศาสตร์	๕
๒	การปกครอง	๕๐
๓	การเศรษฐกิจ	๓๐
๔	การศึกษา	๑๐
๕	บุคคลสำคัญและวีรกรรม	๕
	รวม	๑๐๐

เกณฑ์ตามตารางข้างต้นนี้จำแนกตามหัวข้อเรื่อง (Topic) เท่านั้นเสร็จแล้วจึงจะจำแนกออกตามหัวข้อย่อย (Sub Topic) (โปรดพิจารณารายละเอียดของเกณฑ์และอื่นๆ ในตัวอย่างตารางวิเคราะห์หลักสูตร) เพื่อที่จะนำเกณฑ์ไปเฉลี่ยลงในข้อพฤติกรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความละเอียด รอบคอบ ยุติธรรม การใช้เหตุผล ความรอบรู้ และที่สำคัญก็คือ "ตรงตามแนวจุดประสงค์ของหลักสูตร" ตลอดจนการมีสายตาทไกล (for sight) ในเชิงพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่ออนาคต ทั้งนี้ผู้วิเคราะห์ควรได้ดำเนินการภายใต้การปรึกษาหารือระหว่างผู้สอน และควรจะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อกระบวนการเรียนการสอนจักได้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงตามเจตจำนงของหลักสูตร และควรจะได้สอดคล้องกับแนวความคิดตามหลักปรัชญาการศึกษาใหม่ที่ควรยึดถือแนวคิดพิพัฒนาการนิยม และลัทธิอัตถิภาวนิยม หรือสภาวะนิยม (Progressivism and Existentialism) ด้วย

ขั้นที่ ๕ รวมเกณฑ์ทุกเกณฑ์ ทบทวน ตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการสอน (Teaching plan) และเพื่อการปฏิบัติการสอนจริงและที่สำคัญคือใช้เป็นหลักในการวัดและประเมินผลต่อไป แต่จะต้องไม่ลืมว่าแนวการใช้ตารางวิเคราะห์หลักสูตรอาจยืดหยุ่น (flexible) ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดสามารถ และบรรยากาศการเรียนการสอนภายใต้กติกาความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงระหว่างผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันเป็นสำคัญ

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร รายวิชา ส. ๔๒๑. ประวัติ ศาสตร์ไทย

หัวข้อ	เหตุการณ์	ด้านความรู้และสติปัญญา						ด้านความรู้สึก				ด้านทักษะ				เกณฑ์ %				
		ข้อเท็จจริง	ไม่ใ้คน	สรุปสาระสำคัญได้	ตีความ	เปรียบเทียบ	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า	ความสนใจ	และเอาใจใส่	ความซาบซึ้ง	ความประทับใจ	ความรับผิดชอบ	ความกล้าแสดงออก		การคิดริเริ่ม	การสังเกต	การแก้ปัญหา	การนำไปใช้
๑.	ความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย	๑	๑		๑		๑		๑											
๒.	การปกครอง																			
๒.๑	ประวัติศาสตร์สังเขปสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา	๑	๑	๑	๑		๑													๕
๒.๒	สถาบันพระมหากษัตริย์	๑		๑	๑		๑													๕
๒.๓	การปกครองสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.๒๓๑๐-๒๔๓๗)	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑										๗
๒.๔	การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ ๔	๒	๑	๑	๑		๑											๑		๖
๒.๕	การวางรากฐานการปกครองประชาธิปไตย	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑										๑๑
๒.๖	การเปลี่ยนแปลงการปกครองสมัยรัชกาลที่ ๗ จนถึงปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑										๑๑
๓.	การเศรษฐกิจ																			
๓.๑	ผลประโยชน์ของแผ่นดินสมัยก่อน (รัตนโกสินทร์ตอนต้น)	๑	๑	๑	๑															๑๐
๓.๒	การขยายตัวทางเศรษฐกิจสมัยรัชกาลที่ ๔	๑	๑	๑	๑		๑	๑	๑	๑										๓
๓.๓	การปรับปรุงเศรษฐกิจสมัยรัชกาลที่ ๔-๖	๑	๑	๑	๑		๑	๑	๑	๑										๖
๓.๔	เศรษฐกิจตกต่ำสมัยรัชกาลที่ ๗	๑	๑	๑	๑		๑	๑	๑	๑										๗
๓.๕	ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในระบบประชาธิปไตย	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑										๖
๔.	การศึกษา																			
๔.๑	การศึกษาโบราณ	๑	๑	๑	๑															๕
๔.๒	การศึกษาตามแบบตะวันตก	๑	๑	๑	๑		๑													๖
๔.๓	การศึกษาในระบบประชาธิปไตยและปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑										๓
๕.	บุคคลสำคัญและวีรกรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕
		๑๔.๐	๑๐.๐	๕.๐	๗.๕	๕.๐	๑๑.๕	๓.๕	๑๒.๐	๕.๐	๑.๐	๕.๐	๕.๕	๕.๕	๕.๕	๕.๕	๕.๕	๕.๕	๕.๕	๕
	%																			
	รวม	๓๓.๐			๓๕.๕				๑๗.๕						๑๑.๐					๑๐๐

ความหมายและองค์ประกอบของเนื้อหา

เนื้อหาวิชาซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหลักสูตรส่วนหนึ่ง⁷ หมายถึงเนื้อหาสาระของความรู้ (Content of Knowledge) และรวมถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Learning Experience) เรื่องต่างๆตามแนวทางที่ระบุไว้ในหลักสูตร

สำหรับองค์ประกอบของเนื้อหา ทาบ่า (Hilda Taba) ได้สรุปผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา สาระของความรู้ในศาสตร์แขนงต่างเป็น ๔ ส่วน คือ^๘

๑. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลที่แสดงถึงขบวนการและทักษะ (Specific facts and Processes)
  ๒. เนื้อหาที่เป็นความคิดและหลักการเบื้องต้น (Basic Ideas)
  ๓. เนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (Concepts)
  ๔. เนื้อหาที่เป็นรากฐานนำไปสู่ระบบของความคิด (Thought System and Method of Inquiry)
- หลักในการเลือกเนื้อหาวิชา

การเลือกเนื้อหาวิชา (Content Selection) อาจถือตามแนวทางที่ Taba ได้ให้หลักเกณฑ์ไว้อย่างกว้างๆประกอบด้วย^๙

๑. มีความเชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
๒. มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
๓. มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกซึ้ง
๔. มีความสามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายๆประการ
๕. มีความสอดคล้องกับบุคลิกภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน

๗. Taba, ผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักสูตรได้จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
๒. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
๓. กระบวนการสอนและการเรียน
๔. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ดูรายละเอียดใน Hilda Taba, Curriculum Development: Theory and Practice, (New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1963

8. Ibid., pp. 172-181

9. Ibid., pp. 267 - 284